

Opbrengst wordt cruciaal

KringloopWijzer laat prestaties zien

Met meer koeien, meer melk en dus meer mest krijgt de melkveehouder behoefte aan meer voer van eigen grond, maar produceert hij ook meer mest. Via de KringloopWijzer moet hij op termijn een deel van die extra mest op eigen land kunnen aanwenden. Essentieel daarin is de gewasproductie. Die kan vaak hoger en de loonwerker kan daarin een belangrijke rol spelen.

De halverwege mei gepubliceerde cijfers van het CBS over de Nederlandse mestproductie veroorzaakten een flinke schrikreactie. De melkveehouderij ging al over het zelf ingestelde plafond en ook de totale Nederlandse mestproductie zit vlak bij het met Brussel afgesproken maximum. Het is dus alle hens aan dek om de groei van de melkveestapel te combineren met meer ruimte voor mest op eigen land. Dat is ook de reden dat de KringloopWijzer sinds twee jaar aan een snelle opmars bezig is. Het systeem brengt op een bedrijf in kaart hoeveel mineralen het bedrijf op komen via voer, kunstmest en overige producten en kijkt ook hoeveel via melk en vlees het bedrijf verlaat. Inderdaad, een systeem dat erg lijkt op het vroegere Minas.

Via de KringloopWijzer krijgt het systeem een tweede kans, alleen dan een stuk ingewikkelder. Nu worden aan het systeem namelijk allerlei andere kenmerken gekoppeld, zoals voerefficiëntie, melkproductie per hectare en stikstof- en fosfaatbalans. Het levert de veehouder een veelheid aan cijfers op, waarbij een veelgehoorde klacht is dat het zo ingewikkeld is. Toch is het systeem omarmd door LTO en zui-

velindustrie als redding om bij de stijgende melkproducties en dus mesthoeveelheid toch zoveel mogelijk mest op eigen grond geplaatst te krijgen.

Plaatsingsruimte vergroten

Om de plaatsingsruimte van mest te vergroten, wordt in het systeem gekeken naar de hoeveelheid voer die van het land komt. De gedachte is dat wie veel oogst ook veel mest mag plaatsen. Een probleem is dat die opbrengst in 99 procent van de gevallen bij de oogst niet wordt bepaald. Dus zit er nu in het systeem een schatting aan de hand van de grootte van de kuilhopen of het aantal balen. Het gevolg van die methode is dat veehouders nauwelijks echt zicht krijgen op hun gras- en maïsproductie en dus geen stimulans krijgen om daar aandacht aan besteden.

Proeven die de laatste jaren zijn gedaan, laten zien dat er tussen schatting en werkelijkheid grote verschillen kunnen zitten. Niet verwonderlijk, vindt Louis Claessens van Loonbedrijf Volkerink uit Heino. Hij deed afgelopen jaar op eigen initiatief in het kader van een praktijknetwerk een proef met

Wegen lastig

Voor het wegen van de opbrengst van grasland gebruikt Volkerink nu een set mobiele weegplaten. Hier rijdt de combinatie overheen, waarna de chauffeur de opbrengst registreert. Volgens Claessens is dit de enige methode die goed werkt. "Er zijn wel heel veel opraap- of silagewagens die met weegcellen zijn uitgerust, maar van niemand heb ik een bewijs gezien dat het voldoende nauwkeurig is. Bewijs vind ik dat gedurende een aantal weken alle vrachten zowel via de weegcel als via de weegbrug zijn gewogen. Pas als je daar goede resultaten heb, weet je dat je een betrouwbaar systeem hebt. Dat heb je nodig, want fouten van vijf procent of meer kun je je niet permitteren. Dan kun je namelijk geen goede verschillen meten."

de gewasopbrengst op vier KringloopWijzerbedrijven. "Wij hebben daarvoor bij elk bedrijf van één perceel alle opraapwagens die van het veld kwamen gewogen. Dan zie je pas hoe groot de verschillen zijn. De inhoud bleek namelijk te variëren van drie tot achttien ton per wagen. Dat zijn verschillen die je niet kunt schatten als je het op een hoop rijdt." Het demoproject dat Claessens uitvoerde, was bedoeld om te laten zien hoe groot de verschillen zijn en zo boeren te overtuigen van de noodzaak om meer aandacht te besteden aan de gewasproductie. De verschillen waren flink. Op grasland varieerde de opbrengst van 12,0 tot 14,5 ton droge stof per hectare. Een verschil van 2,5 ton droge stof per hectare of bijna twintig procent meer of minder. Bijna vergelijkbaar was de hoeveelheid eiwit die van een hectare kwam. Dit liep van 2001 tot 2316 kilogram per hectare. In voederwaarde waren de opbrengsten 10,4 tot 13,7 kVem, een verschil van bijna dertig procent. Claessens erkent direct dat een deel van deze verschillen ook te maken hebben met de bodemvruchtbaarheid. "Iedereen weet dat het ene perceel het beter doet dan het andere, maar hoeveel dat is, weet ook niemand."

Besef leeft niet

De grote verschillen in opbrengst hebben ook hun uitwerking op de KringloopWijzer, want je mag ervan uitgaan dat iemand die veel gras oogst ook minder voer hoeft aan te kopen. Toch lijkt het besef hiervan bij boeren nog nauwelijks te leven. Althans, dat is de ervaring van Claessens. "Dit voorjaar heb ik de klanten aangeboden om bij de eerste snede gratis gebruik te maken van de weegcel om de opbrengsten te bepalen. Tot nu toe heeft niemand daarop gereageerd. Elders in het land lijkt die belangstelling er wel te zijn, want verschillende loonbedrijven melden wel behoefte te ervaren voor meer opbrengstgegevens per hectare. Zo huurde een collega van Volkerink de weegapparatuur omdat hij wel een klant had die wilde wegen. Ook in het zuiden van het land zijn er loonwerkers die hun weeggegevens goed kwijt kunnen. Opvallend is dat ook bij de Koeien en Kansen-bedrijven, die feitelijk tot de voorlopers behoren op het gebied van de mineralenkringloop, er nog beperkt belangstelling is. Afgelopen voorjaar vond bij drie bedrijven een gesprek plaats tussen de bedrijven en hun loonwerker over de mogelijkhe-

den om in het veld de resultaten te verbeteren. De bedrijven die in Koeien en Kansen opereren, meenden daarbij dat de loonwerker bij de teeltadvisering weinig toegevoegde waarde zou hebben, een visie die Koos Verloop als begeleider van het project zeker niet zou willen trekken. "Deze bedrijven halen lang nog niet alles uit hun land. Ze zien het alleen niet wanneer ze achterblijven. Daarvoor zou een meetsysteem echt handig zijn."

Om toch meer inzicht in productie te krijgen, gaan deze zomer twee koppels van loonwerkers met verschillende melkveehouders de opbrengst meten. "Op die manier krijgen we ook meer zicht op onze berekeningen in de KringloopWijzer kloppen", stelt Verloop. Binnen het project Koeien en Kansen wordt nu met behulp van graslandhoogtemeters wel schattingen gedaan van de opbrengst, maar echt gewogen is er nog niet.

Negatieve fosfaatbalans

Opbrengstgegevens zijn vooral binnen Koeien en Kansen belangrijk, omdat hier nadrukkelijk wordt gekeken naar de mogelijkheden om te komen naar evenwichtsbemesting, waarbij bedrijven die een hogere productie per hectare halen en dus meer fosfaat en stikstof afvoeren ook meer mogen bemesten. Dat dit ruimte kan geven, blijkt wel uit de gegevens van de afgelopen twee jaar. Van de zestien bedrijven bleken er in 2013 vier en in 2014 zelfs elf een negatieve fosfaatbalans te hebben. Dat wil zeggen dat er meer fosfaat werd afgevoerd dan er via de mest werd aangevoerd.

Het is een beeld dat Claessens ook zag in het project dat hij vorig jaar deed. Bij de proefpercelen varieerde de fosfaatbalans van één bedrijf dat dertien kilogram overhield tot drie bedrijven die fosfaat te kort kwamen, waarbij de best presterende zelfs 44 kilogram te kort kwam. Bij de stikstof was de

Speciale poster

Bij dit nummer ontvangt u een poster met 8 tips voor loonwerkers om prestaties bij veehouders te kunnen verbeteren. Deze zijn voortgekomen uit het praktijknetwerk van Volkerink Heino.

afvoer nog duidelijker negatief: van 2 tot 148 kilogram meer afvoer dan aanvoer. Het maakt volgens hem duidelijk dat de huidige mestnormen onherroepelijk leiden tot een lagere gewasopbrengst. "We zien dat ook in de maïs, want terwijl het groeiseizoen vorig jaar super was, haalden we toch nog geen topopbrengst."

Extra aandacht voor teelt

Dat er ondanks de beperkte bemesting nog goede opbrengsten worden gehaald, is volgens Claessens te danken aan alle extra teeltmaatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen. "We merken dat de aandacht die hieraan is besteed begint te landen. We krijgen steeds meer vragen voor het bekalken en je merkt ook dat het gebruik van kali een vaste plaats heeft gekregen. Bedrijven merken langzamerhand dat het nodig is om alles te doen om een goede opbrengst te krijgen."

Een rol speelt daarin volgens hem zijn in 2011 gestarte proef met standaard in de maïs opbrengstmeting op de hakselaar. "Die gegevens krijgen klanten elk jaar bij de factuur. Later combineer ik dat nog met de uitslag van het voederwaardeonderzoek. In een winterpresentatie nodig ik iedereen uit en bespreek dan de resultaten. Nu we dit vier jaar hebben gedaan, zien we ook de resultaten. We krijgen zelf cijfers op

basis waarvan we conclusies kunnen trekken en ook klanten leren ermee omgaan", aldus Claessens. Hij merkt dat dit ook duidelijk effect heeft op de manier waarop bedrijven de teelt bekijken. "Je ziet meer aandacht voor grondbewerking en een goede zaaibedrijding. Langzaam merk je dat het kwartje hier valt."

Ondanks de terughoudendheid van zijn klanten verwacht Claessens ook bij het inkuilen meer aandacht voor de opbrengst. "We merken al dat er beter wordt gereageerd op nieuwe initiatieven. Zo heeft doorzaaien hier een vaste plaats bij veel bedrijven en is er ook veel meer vraag naar onkruidbestrijding in grasland."

Voor hem is duidelijk dat dit de loonwerker kansen biedt. "Als bedrijf hebben we de mogelijkheid om klanten te helpen om hun ruwvoerproductie te verhogen. Waarbij we geen andere belang hebben, zoals veevoerfabrikanten, dan het beste resultaat. Daarom is het jammer dat het nog niet lukt om het nut van de opbrengstbepaling in beeld te brengen, want juist daarmee ervaren de boeren wat er werkelijk wordt geoogst. Pas als ze dat zien, gaat het echt leven. Daar kunnen we als sector op termijn echt van profiteren."

TEKST & FOTO'S: **Toon van der Stok**

Maatregelen om de groei te versnellen

De behoefte om hogere opbrengsten op grasland te halen, leidt ook tot verschillende nieuwe ideeën om de productie te verbeteren. Al enkele jaren neemt de aandacht voor doorzaaien sterk toe, maar daar zijn dit jaar nog twee andere ideeën aan toegevoegd, die we hier kort bespreken. Het zijn methoden waarbij loonwerkers nieuwe producten toepassen om betere resultaten te halen. Wat het effect is, zal nog moeten blijken.

Nitrificatieremmer

In Grondig 1 schreven we er al uitgebreid over N-Lock, de nitrificatieremmer van Dow AgroSciences. Dit is een stof die aan de mest wordt toegevoegd om de omzetting van ammoniumstikstof in nitraat te remmen. Als gevolg hiervan is de kans op uitspoeling van stikstof in het voorjaar kleiner. De stof breekt langzaam af in de bodem, waarna de ammoniumstikstof toch wordt omgezet. Bij maïs heeft dit als voordeel dat de stikstof veel meer beschikbaar komt als de plant die ook nodig heeft.

Groeistimulator

Nufarm is dit voorjaar een proef gestart met SmartGrass. Dit is een groeistimulator op basis van gibberellinezuur, een planteigen stof. De plant maakt deze aan om de celprocessen te stimuleren. In het voorjaar is deze stof nog maar beperkt aanwezig, waardoor de grasgroei langzaam op gang komt. Toediening van SmartGrass in de loop van

maart versnelt volgens Nufarm de belangrijke voorjaarsgroei. Uit proeven blijkt dit in de eerste snede tot 700 kilogram droge stof extra te kunnen leiden. Je kunt ook stellen dat de eerste snede eerder kan worden gemaaid, waarna er weer eerder hergroei is. Op twee demovelden was het effect dit voorjaar goed te zien. Daarbij bleek het ook goed mogelijk om de stof in combinatie met de onkruidbestrijding toe te dienen. Lopen langs de veldjes was er duidelijk een verschil tussen behandeld en onbehandeld, waarbij ook het tijdstip verschil leek te maken. Hoe het allemaal in de praktijk uitkomt, zal deze zomer bij verwerking van de resultaten moeten blijken.

